

**SOSYO-EKONOMİK YAPININ ARAZİ TOPLULAŞTIRMASININ BENİMSENMESİNDEKİ ÖNEMİ
(Edirne – Uzunköprü Örneği)**

Erol ÖZKAN¹

Aydın GÜREL²

ÖZET: Bu çalışmada, arazi toplulaştırma projelerinin uygulanacağı yörelerde sosyo ekonomik yapının ortaya konulması; buna dayanarak bu tür hizmetlerin üreticiler tarafından benimsenmesini ve dolayısıyla yatırımın gerçekleşmesini engelleyen sosyo ekonomik unsurların belirlenerek, çözüm üretilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Araştırma, Edirne-Uzunköprü ilçesinin bazı toplulaştırma sahalarında yürütülmüştür. Sonuç olarak; üreticilerin eğitim düzeyi ve aile bireylerinin eğitime ilişkin düşünceleri, proje sahasındaki arazi parça sayısı, köyün ve üretici örgütlerinin yönetiminde görev alma durumu, empathy ve çözüm üretme yeteneği, toprağa bağlılık duygusu, kredi kullanma davranışı, ortak toplumsal hizmetlere ilişkin tutumu, ailedeki otorite paterni, tarımda kullanılan aile ve yabancı işgücünün oranı vb. sosyo ekonomik özellikler toplulaştırmanın benimsenmesinde etkili bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Arazi toplulaştırması, sosyo ekonomik yapı, benimseme.

THE ROLE OF SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE IN LAND CONSOLIDATION ADOPTION

ABSTRACT: This study was carried out in order to determine the socio economic structure of the areas with land consolidation project application and to supply solutions for the problems appearing in adoption of the process of consolidation. The research has been done on several land consolidation project of Uzunköprü district in Edirne province. As a result of the investigation it was estimated that factors of socio economic character as education level and attitude of the farmers to education, the number of the parcels on the project area, the place of the interviewee in (the) management, empathy and solution finding ability, credit using behaviour, the readiness to take part in social events, the decision making authority in the family, the ratio of hired and family members human power, are of high impotence in the process of land consolidation adoption.

Key words: Land consolidation, socio economic structure, adoption.

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasındaki hızlı nüfus artışı, insanları yeni kaynaklar aramanın yanında, mevcut kaynakları daha ekonomik kullanmaya ve yeni teknolojilere yönelmeye zorlamaktadır. Bu nedenle; tarımsal üretimin baş faktörü olan doğal kaynakların da en verimli şekilde kullanılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda birim alandan alınan verimin ve elde edilen gelirin artırılması gereklidir. Birim alandan elde edilen gelirin artırılmasının temel koşulu ise; verim artırıcı yeni teknoloji ve tarımsal uygulamaların doğru bir şekilde uygulanarak verimin artırılmasının yanında, üretim maliyetlerinin ve özellikle işgücü talebinin düşürülmesidir. Arazi toplulaştırma yatırımları, belirtilen bu hedeflere ulaşılmasında katkı koyacak olan önemli yatırımlardır. Bu anlamda, arazi toplulaştırması; işgücü talebini kısıtlaması, dolayısıyla üretim maliyetlerini düşürmesi, tarımsal uygulamaların etkinliğini artırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin yatırım maliyetlerini büyük ölçüde düşürmesi yönüyle önem kazanmaktadır. Bu sayede yaratılan ekonomik fazlalık ise ulaşım, girdi temini, tarım ürünlerinin işlenmesi, pazarlama gibi diğer destekleyici sektörlerle de yansımaktadır.

Ancak Türkiye’de uygulanan toplulaştırma projelerinin isteğe bağlı olması, arazi sahiplerinin isteklerinin gözönünde bulundurulması ve bazı teknik zorluklardan dolayı toplulaştırma oranları çok düşük kalmıştır. Son

¹ Dr. Ziraat Yüksek Mühendisi, Kırklareli Köy Hizmetleri Atatürk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

² Doç. Dr. Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Anabilimdalı Öğretim Üyesi

yıllarda toplulaştırma yatırım programlarında 2-3 kat artış olmasına rağmen, yine de geniş kapsamlı arazi toplulaştırma yatırım programları uygulanamamaktadır (Takka, 1993). Bunun asıl olarak yasal düzenleme yetersizliğinden kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Halen yürürlükte olan tüzüğe göre; toplulaştırma yapılacak arazinin yarısından çoğuna malik bulunan ve sayıca maliklerin üçte ikisini oluşturan kişilerce karar verilirse, bu karar proje alanındaki bütün malikleri bağlar denilmektedir (Köy Hizmetleri, 1993). Bazı durumlarda bu çoğunluk sağlanamamaktadır. Uygulama, yükümlülük esasına dayanınca çiftçilerin sosyal yapıları önem kazanmaktadır.

Bu konuda yapılan inceleme ve gözlemlerde, çiftçilerin daha çok sosyo ekonomik nedenler ve bilgisizlikten bu hizmetlere karşı çıkma eğilimi gösterdiği ya da ilgisiz kaldığı yönünde görüşler bulunmaktadır. Yatırımcı veya uygulamacı kurumlar tarafından da işin bu boyutu şimdiye kadar ele alınmadığı için; bir araştırma projesi çerçevesinde sorunların ortaya çıkarılarak çözümler aranması yönündeki düşünceler belirginleşerek netlik kazanmıştır. Bu gerekçelerle; büyük yatırım bedeli karşılığında devletçe yapılan arazi toplulaştırma projelerinin planlama ve uygulanmasına katkıda bulunmak amacıyla bu araştırma yürütülmüştür. Araştırmada, arazi toplulaştırması gibi uygulamaların çiftçilerce benimsenmesinde sosyo ekonomik sınırlamaların ve çiftçilerin haberleşme davranışlarının içeriğini saptamak, yayım faaliyetlerinin etkinliğini belirlemek suretiyle benimseme ve muvafakat sağlanmasını kolaylaştırmak, sonuçta tarımsal kalkınmaya katkıda bulunmak düşüncesi ön planda tutulmuştur. Bu bildiri ise sadece sosyo ekonomik özellikler ve sınırlamalar ile ilgili sonuçlar üzerinde durulmuştur.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın materyalini, Edirne- Uzunköprü'nün 7 köyündeki arazi toplulaştırması uygulama sahalarında, arazi malikleri arasından seçilen 188 aile reisi ile yapılan anketler ve Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nün kayıtları oluşturmuştur. Anketlerde yayım ve haberleşmeye yönelik saptamaların yanında, çeşitli sosyo ekonomik ve agro ekonomik özellikler belirlenmiş ve bulunan veriler, çiftçilerin arazi toplulaştırmasını benimseme davranışını etkileme yönünden analiz edilmiştir.

Anket yapılan denekler, arazi toplulaştırmasının uygulandığı proje alanında maliki (mirasçısı) oldukları arazi parça sayılarına göre tabakalı örnekleme ile belirlenmiş, değerlendirmelerde çeşitli dağılımlar ve %'ler ile Khi-Kare bağımsızlık testi kullanılmıştır. Deneklerin çeşitli sosyal, kültürel, agro-ekonomik ve sosyo-ekonomik faktörleriyle toplulaştırmaya yaklaşımları arasında istatistiksel ilişki aranmıştır. Değerlendirmelerde, her bir gözlemdeki frekans sayısı 5'den az olduğunda Khi-Kare analizlerinde satır birleştirilmesi yapılmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1 İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler

3.1.1 Konut mülkiyeti, konutların yapısı, kullanım alanları vb özellikler

Deneklerin %84.57'si mülkiyeti kendine ait olan evde, kendine ait evi olmayan %15.43'lük kesim ise kira vermeden başkasının ya da bir yakınının evinde oturmaktadır. Denekler arasında kira karşılığında başkasına ait bir evde oturana rastlanmamıştır. Deneklerin oturduğu evlerin çoğunluğunu kerpiç malzemeden yapılan evler oluşturmaktadır. Deneklerin oturdukları evlerin yapı tarzları yönünden, toplulaştırmaya olumlu ve olumsuz yaklaşan gruplar arasında belirgin bir farklılık görülmemektedir.

İşletme başına en az birer tane oturma odası (1.09), yatak odası (1.48), mutfak (1.05), banyo (1.15) bulunmakta; misafir odası ise tümünde olmayıp, tamamına yakınında (%86.17 ; aile başına ortalama 0.86 adet) bulunmaktadır. Araştırma sahasındaki işletmelerde tuvaletler çoğunlukla konutun dışında bulunmaktadır. Araştırmaya alınan 188 işletmenin ancak 74'ünde (%39.36) tuvalet konutun içerisindeydi.

3.1.2 Araç gereç varlığı ve temel gıda maddelerinin sağlanması

Araştırma kapsamındaki deneklerin tamamının evinde elektrik ve içme suyu bulunmaktadır. Yaklaşık olarak 1/3'ü (%31.91) özel otomobile sahip olup, tümünün evinde televizyon bulunmaktadır. İşletmelerin büyük çoğunluğunda ise yaşamsal açıdan önemli kabul edilen temel ev araç gereçleri mevcuttur.

Deneklerin bireyi oldukları ailelerde, temel gıda maddeleri çoğunlukla evde yapılabildiği gibi satın da alınabilmektedir. Sadece bitkisel yağ ve pirinç tamamen dışarıdan satın alınmakta, en önemli temel gıda maddesi olan ekmek ise yaklaşık 2/3 oranında evde yapılmakta, 1/3 oranında satın alınmaktadır.

Genel anlamda yaşam standardının yüksekliği oranında yeniliklerin benimsenmesinin artacağı düşüncesi ile ilişkilendirildiğinde, konunun bu boyutu daha da önem kazanmaktadır. Öz olarak, Trakya bölgesinde çiftçilerin yeniliklere ilgisinin fazla olduğu her katmanda kabul gören bir yaklaşımdır. Konu geniş çerçevede bu şekilde değerlendirilmekte birlikte, salt araştırmanın konusu olan arazi toplulaştırmasının benimsenmesine indirildiğinde; yukarıda sayılan özellikler yönüyle denekler arasında bariz bir farklılık görülmediği için istatistiki önemlilik düzeyinde bir ilişki beklenemez.

3.1.3 İşletmelerde arazi kullanım durumu

Araştırma kapsamına alınan tarım işletmelerinde, genel anlamda araştırma sahasını oluşturan köylerde olduğu gibi mülk araziler üzerinde tarımsal faaliyetde bulunma yaygındır. Araştırmanın esasına dayalı olarak yapılan örnekleme gereği tüm denekler mülk araziye sahiptir. Deneklerden 45 kişi kiraya arazi almakta, 16 kişi ortaklıkla arazi işlemekte, sadece 6 kişi de kiraya veya ortağa arazi vermektedir. İşletme başına ortalama mülk arazi büyüklüğü 71.65 dekar olup, bunun ortalama olarak 48.83 dekarı kuru, 22.82 dekarı ise sulanabilir arazidir. Mülk arazilerde işletme başına ortalama parsel sayısı 9.84 adet, ortalama parsel alanı ise 7.29 dekadır. Deneklerin tasarrufu altındaki tüm araziler birlikte ele alındığında ise; işletme başına düşen arazi miktarı 90.95 dekar olup, bunun 66.75 dekarı kuru, 24.20 dekarı ise sulanabilir arazidir. Bu durumda ortalama parsel sayısı 11.78 adet, ortalama parsel alanı ise 7.72 dekadır.

3.1.4 İşletmelerin hayvan varlığı

Araştırmaya alınan işletmelerin tamamında hayvancılık faaliyeti yoktur. Barınma birimleri dışındaki ahır, samanlık vb diğer yapıların işletme başına bir adetten daha az olması da bunun göstergesidir. Hatta bazı işletmelerde halihazır durumda bu yapılar mevcut olmakla birlikte, hayvancılık faaliyetinin olmadığı ya da terk edildiği görülmektedir. Bütün işletmelerde hayvancılık faaliyeti bulunmamakla birlikte, işletme başına düşen süt ineği varlığı ikiye (1.781 adet) yakındır. Trakya'nın süt ineği varlığının ırklara dağılımı incelendiğinde, en yoğun olarak melez ırk, ikinci sırada kültür ırkı, az miktarda da yerli sığır bulunduğu dikkate alınırsa; araştırma yöresinde bölge genelinden farklı olarak, yerli ırk sığırın biraz daha yüksek oranda olduğu gözle çarpılmaktadır.

3.2 Sosyo Ekonomik Özellikler ve Arazi Toplulaştırmasının Benimsenmesi İle İlişkisi

3.2.1 Eğitim ve toplulaştırmanın benimsenmesi

3.2.1.1 Deneklerin eğitim düzeyi

Araştırma kapsamındaki maliklerde ilkokul mezunları %80.32'lik oranla en büyük grubu oluşturmaktadır. En küçük grup ise %1.60 oranındaki lise mezunlarıdır. Geri kalan kısmı okur yazar olmayanlar, okur yazarlar ve ortaokul mezunları arasında bölüşülmektedir. Bu oranlar araştırma kapsamındaki köylere göre biraz farklılıklar göstermekle birlikte, tek tek bütün köylerde de ilkokul mezunları en büyük grubu, lise mezunları ise en küçük grubu oluşturmaktadır. Çizelge 1'den anlaşılacağı gibi, arazi toplulaştırmasına muvafakat veren deneklerin %9.68'i ya okur yazar değil ya da herhangi bir okul bitirmemiş, % 90.32'si ise en az ilkokul olmak üzere çeşitli okuldan mezundur. Toplulaştırmaya karşı çıkanların ise, %21.21'i okuma yazma bilmeyen veya okul bitirmeyenlerden, %78.79'u herhangi bir okulu bitirenlerden oluşmaktadır. Diğer deyişle, herhangi bir okul bitirmeyenlerde toplulaştırmayı isteyenler % 68.2, istemeyenler %31.8 iken; okul bitirenlerde isteyenler %84.3'e çıkmakta, istemeyenler %15.7'ye düşmektedir. Eğitim düzeyinin artması, toplulaştırma yanlılarını %23 artırırken toplulaştırma karşıtlarını yarı yarıya azaltmıştır.

Eğitim düzeyinin, genel anlamda bireylerin yenilikleri benimseyip uygulamasındaki önemi bilinmektedir. Bu anlamda, deneklerin arazi toplulaştırmasına karşı yaklaşımlarında, eğitim düzeyinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar eğitimle benimseme arasındaki ilişki istatistiki olarak anlamlı çıkmamışsa da, eğitim düzeyi arttıkça toplulaştırmayı benimseme oranının da arttığı görülmektedir. Khi kare bağımsızlık testi sonucunda bağımlılığın derecesinin 0.05 olasılık sınırına çok yakın (P=0.0612) çıkmış olması da bunu doğrulamaktadır. Buradan %93.88 olasılıkla bir bağıntı olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 1. Deneklerin eğitim düzeyleri ve toplulaştırmaya ilişkin tutumları

Kişinin öğrenim durumu	Toplulaştırmaya Razi Olanlar		Toplulaştırmaya Razi Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Okur-yazar değil (a)	7	4,52	3	9,09	10	5,32
Okur-yazar (Okul bitirmemiş) (a)	8	5,16	4	12,12	12	6,38
İlkokul mezunu (b)	127	81,94	24	72,73	151	80,32
Ortaokul mezunu (b)	10	6,45	2	6,06	12	6,38
Lise mezunu (b)	3	1,93	0	0,00	3	1,60
TOPLAM	155	100,00	33	100,00	188	100,00

Khi Kare=3.503; S.D.=1; P=0.0612; P>0.05

3.2.1.2 Ailedeki ilkokul üstü eğitim

Araştırma kapsamındaki ailelerin % 38.83'ünde ilkokuldan daha üst seviyede okul bitiren aile bireyi bulunmamaktadır. Kalan kısmında ise en az bir ya da daha fazla sayıda kişi ilkokuldan daha üst seviyede bir okulu bitirmiştir. İlkokul üstü okul bitirenlerin sayısal oranı toplulaştırmayı destekleyenlerde desteklemeyenlerden yaklaşık olarak %8 daha fazladır. Ancak, toplulaştırmanın benimsenmesi yönünden, ailedeki ilkokul üstü eğitim görmüş birey sayısı istatistiksel önemde çıkmamıştır.

Eşleri için daha ileri bir eğitim alarak, daha popüler bir meslek sahibi olmalarını isteyen yani kabullenenlerin oranı da yine %82.45'lik oranla önemli düzeydedir. Deneklerin bu konudaki tutum ve düşünce tarzı da toplulaştırmayı benimseme davranışı ile 0.005 seviyesinde bağımlılık göstermektedir. Deneklerin erkek ve kız çocuklarının ilkokuldan sonra eğitim öğretimlerine devam etmelerini destekleyip desteklemediklerine ilişkin soruya gerek toplulaştırmayı destekleyen ve gerekse karşı çıkan tüm deneklerin yanıtı istisnasız olarak;

‘erkek kız ayırımı yapmadan tüm çocuklarımın devam edebildikleri yere kadar öğrenimlerini sürdürmelerini isterim ve desteklerim’’ şeklinde olmuştur.

3.2.2 Yaş ve toplulaştırmanın benimsenmesi

Araştırmaya alınan deneklerin yaş ortalaması 51’dir. Toplulaştırmayı destekleyenlerde yaş ortalaması 51.75, karşı çıkanlarda ise 50.63 olup, yaş ortalamaları arasında bariz farklılık yoktur. Deneklerin yaş gruplarına dağılımı bakımından ise, yaklaşık olarak 2/3’ü 45’ten daha yukarı yaşlarda, 1/3’ü 26-45 arası yaşlardadır. Denekler arasında 26 yaşından daha küçük kimse bulunmamaktadır.

Arazi toplulaştırmasını isteyen ve istemeyenlerin yaş gruplarına dağılımları arasında bariz bir farklılık yoktur. Her iki kesimde de yaklaşık %42’lik oranla 46-60 yaş arasındakiler en büyük grubu oluşturmaktadır. Benimseyenlerde ikinci ve üçüncü grubu sırasıyla 36-45 arası ve 61 yaşın üzerindeki oluştururken; benimsemeyenlerde bu sıralamanın tersi geçerli olmaktadır. Yani benimseyenlerde ikinci sırayı 36-45 arasındakiler alırken, benimsemeyenlerde en yaşlı grup olan 61 ve üzeri yaştakiler almaktadır. Diğer bir anlatımla, toplulaştırmayı isteme yüzdeleri; 45 yaş ve altındakilerde 85.07, 46-60 yaş arasındakilerde 82.28, 61 ve üstü yaştakilerde ise 78.57’dir. İstemeyenlerin yüzdeleri ise aynı sırayla; 14.93, 17.72, 21.43’dür. Özetle; yaş arttıkça benimseme oranında göreceli azalma olmakla birlikte, deneklerin yaşı ile toplulaştırmayı benimseme davranışı arasında istatistiki anlamlılık seviyesinde bir bağımlılık bulunamamıştır.

3.2.3 Aile yapısı ve toplulaştırmanın benimsenmesi

Deneklerin çoğunluğu (%59.57), genellikle geçici geniş aile yapısına sahiptir. Bu tip ailelerde karıkoca ve çocukların dışında, birlikte oturan anne, baba, kardeş vb akrabadan en az bir birey daha bulunmaktadır. Kalan denekler ise dar veya çekirdek aile olarak tanımlanan ve ailenin yalnızca karı koca ve çocuklardan oluştuğu aile biçimine sahiptirler. Ailelerde genel nüfus ortalaması 4.72 kişi olup, dar ailelerde 3.20, geniş ailelerde ise 5.75 kişidir. Toplulaştırmayı isteyenlerde ailedeki ortalama nüfus 4.63 kişi, istemeyenlerde ise 5.12 kişidir. Deneklerin çoğu (%56.91’i) halen ailede en az bir tane aile büyüğü ile birlikte oturmaktadır. Aile biçimi ile toplulaştırmanın benimsenmesi arasında istatistiki önemde bir bağımlılık bulunamamıştır. Toplulaştırmaya razı olan ve olmayan grupların dar ve geniş ailelere dağılımının birbirine çok yakın olması aile yapısının toplulaştırmanın benimsenmesinde etkili olmadığına göstergesidir. Zira razı olan deneklerde geniş ve dar ailede oturanların oranı %60 ve %40; razı olmayan deneklerde ise aynı sıra ile %57.58 ve 42.42’dir.

3.2.4 Ailede otoriter yapı ve toplulaştırmanın benimsenmesi

3.2.4.1 Günlük yaşamda otoriter yapı

Deneklerin %40.96’lık kesimi, günlük yaşama özgü bazı konularda eşlerinin kendi bilgileri dışında karar verebilmesini normal karşılar, yine de feodalitenin etkisi gözlenmekte ve %47.87 oranındaki en büyük kesim, mutlaka önceden kendisinin haberdar edilmesini istemektedir. Fakat toplulaştırmayı benimseyenlerle benimsemeyenlerin bu konulardaki düşüncelerine yönelik dağılımlar arasındaki fark dikkat çekicidir. Çizelgede görüleceği gibi eşlerinin günlük konularda karar verebilmesine ilişkin düşünceleri ile deneklerin arazi toplulaştırmasını benimsemeleri arasında istatistiki olarak %95 olasılığa göre bir etkilenme söz konusudur.

Çizelge 2. Günlük konularda eşlerin kararı için düşünceleri ve toplulaştırmaya ilişkin tutumları

Eşlerinin karar verebilmeleri konusundaki düşünceleri	Toplulaştırmaya Razı Olanlar		Toplulaştırmaya Razı Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Normal karşılar (a)	66	42,58	11	33,33	77	40,96
Konuyu önce kendisine açmasını ister (b)	79	50,97	11	33,33	90	47,87
Mutlaka kendi fikrinin alınmasını ister (b)	4	2,58	6	18,19	10	5,32
Her konuda (denek) kendisi karar verir (c)	6	3,87	5	15,15	11	5,85
TOPLAM	155	100,00	33	100,00	188	100,00

Khi Kare=6.506; S.D.=2; P<0.05

3.2.4.2 Tarımsal kararlarda otoriter yapı

Toplulaştırmaya razı olanlarda pederşahi aile biçimi olarak tanımlanan ve karar vericinin yalnız aile reisi babanın olduğu grup %17.42, demokratik aile biçimi olarak tanımlanan ve kararların tüm yetişkinlerin ortak görüşü ile alındığı grup %63.23 oranında'dır. Diğer deyişle, önemli konulardaki kararların yalnız baba tarafından alındığı otoriter ailelerde toplulaştırmayı isteyenlerin oranı %69.23 iken, bütün yetişkinlerin karar verdiği demokratik ailelerde %87.50'ye yükselmiştir. Toplulaştırmaya razı olmayanlarda ise bu oranlar, sırasıyla %36.36 ve %42.43 olmaktadır. Karar vericinin yalnız baba olduğu ailelerin benimsemeyen kesimde iki katının üstüne çıkması dikkat çekicidir. Verilerin analizi sonucunda, karar verme davranışı ile toplulaştırmanın benimsenmesi arasında 0.01 önemlilik seviyesinde bir bağımlılık hesaplanmıştır.

Çizelge 3. Önemli tarımsal konularda karar verme şekli ve toplulaştırmaya ilişkin tutumları

Önemli tarımsal konularda ailede genellikle kimlerin karar verdiği	Toplulaştırmaya Razı Olanlar		Toplulaştırmaya Razı Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Yalnız baba (a)	27	17,42	12	36,36	39	20,74
Ailenin büyüğü (Büyükbaba-Büyükanne) (a)	5	3,22	3	9,09	8	4,26
Anne-Baba (İkisi birlikte) (b)	25	16,13	4	12,12	29	15,43
Bütün yetişkinlerin ortak görüşü ile (b)	98	63,23	14	42,43	112	59,57
TOPLAM	155	100,00	33	100,00	188	100,00

Khi Kare= 7.657; S.D.=1; P<0.01

3.2.5 İşletmelerin arazi genişliği ve toplulaştırmanın benimsenmesi

İşletmelerin arazi büyüklükleri bakımından birinci ve ikinci sırayı 26-50 da ve 51-75 da büyüklüğünde arazi sahipleri almaktadır. Bu iki gruptaki işletmeler toplam işletmelerin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. %5.32'lik en küçük grubu ise büyük arazi sahipleri olarak tanımlanan 150 dekadardan daha büyük arazi sahipleri oluşturmaktadır. Yalnızca toplulaştırma sahasındaki arazi büyüklüklerinin dikkate alındığı verilere göre ise; ilk üç tabakayı sırasıyla 6-10 da, 11-15 da, 5 da ve daha küçük arazi sahipleri oluşturmaktadır. Ancak proje sahasındaki arazi büyüklüğü bakımından 31-50 da ve 50 dekadardan fazla araziye sahip büyük arazi sahipleri orta yoğunluktaki grupları oluşturmakta, son sıraları yani en küçük grupları ise orta büyüklükteki arazi sahipleri oluşturmaktadır. Örneğin %4.26'lık en küçük grubu 26-30 dekar arası araziye sahip işletmeler oluşturmaktadır. Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen kesimlerin arazi büyüklükleri dağılımları pek farklılık göstermemekte ve yapılan analizlerde her iki şekildeki arazi büyüklükleri ile arazi toplulaştırmasının benimsenmesi arasında anlamlı bir bağıntı görülmemektedir.

3.2.6 İşletmelerin parsel sayısı ve toplulaştırmanın benimsenmesi

Proje uygulamasından önce, malikler düzeyinde proje sahasındaki sahip oldukları arazilere ait parsel sayılarına göre; tüm maliklerin önemli bölümü (% 40.12'si) yalnızca 1 adet parselde malik bulunmaktadır. Geri

kalan yaklaşık % 60'lık bölümü ise 1'den fazla parselde sahiptir. Toplaştırma yapılan alan içindeki arazi parça sayısı arttıkça toplulaştırmayı benimseme yüzdesi de artmaktadır. Toplulaştırmayı isteyenlerin oranı; 1 adet parselde malik bulunan deneklerden itibaren, 2-4 adet, 5-8 adet, 9< adet parselde malik bulunan deneklere doğru artmakta ve sırasıyla, %63.58; %72.60; %75,35; %75.81 olmaktadır. Khi kare analizi sonucunda da, proje sahasındaki parsel sayıları ile toplulaştırmayı benimseme arasında 0.005 düzeyinde bir bağımlılık görülmüştür.

Çizelge 4. Deneklerin proje sahasındaki parsel sayısı ve toplulaştırmaya ilişkin tutumları

Parça sayısı (adet)	Toplulaştırmaya Razi Olanlar		Toplulaştırmaya Razi Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	679	36,54	389	48,38	1068	40,12
2-4	620	33,37	234	29,11	854	32,08
5-8	324	17,44	106	13,18	430	16,15
9=<	235	12,65	75	9,33	310	11,65
TOPLAM	1858	100,00	804	100,00	2662	100,00

Khi Kare=34.381; S.D.=3; P<0.005

3.2.7 Diğer sosyo ekonomik özellikler ve toplulaştırmanın benimsenmesi

3.2.7.1 Meslekler ve iş deneyimi

Deneklerin sadece %14.89'u çiftçilik dışı işle uğraştığını, %85.11'i ise uğraşmadığını belirtmiştir. Tarım dışı işle uğraşıp uğraşmamanın bir yenilik olarak kabul gören arazi toplulaştırmasının benimsenmesinde etkili olmadığı görülmüştür. Deneklerin çiftçilik dışı işlerde çalışmaya başladığından bu yana geçen süreler dikkate alınarak, yapılan değerlendirme sonucunda; yaklaşık 1/3'ünün 5 ile 10 yıldır tarım dışı bir işte çalıştığı görülmektedir. İkinci grubu ise, ¼'lük oranlarla 10-20 yıldır ve 5 yıldan daha az süredir tarım dışı işlerle uğraşma sürelerine ilişkin gruplar almaktadır. Tarım dışı işle uğraşı süresi de benimsemeye istatistiki anlamda etkili değildir. Araştırma kapsamındaki deneklerin çiftçilikteki yani tarımsal faaliyetlerdeki deneyimleri incelendiğinde de, tecrübeliler grubu olarak tanımlanabilecek grupta yoğunlaşma görülmektedir. Şöyleki; deneklerin %84'ünün tarımsal faaliyetlerdeki deneyimleri yani çiftçilikle uğraştıkları süre 20 yılın üzerindedir. Bu anlamda genel olarak tarımsal faaliyetlerde deneyimli oldukları söylenebilir. İstatistiki analizlerde de çiftçilikle uğraştığı süre ile toplulaştırmaya ilişkin tutumları arasında bir bağıntı görülmemiştir.

3.2.7.2 Tarımsal faaliyetlerdeki işgücünün çeşidi

Toplulaştırmaya razı olan ve olmayan kesimler arasında geçici veya daimi işçi çalıştırılması bakımından bariz bir farklılık göze çarpmaktadır. Razı olan kesimde geçici işçi çalıştırma oranı daha fazla iken ve az da olsa daimi işçi çalıştırılırken; razı olmayan kesimde daimi işçi hiç görülmemekte ve geçici işçi çalıştırma oranı da daha azdır. Bu sonuçlar, parçalı ve dağınık yapıya sahip arazilerdeki üretim giderlerinin daha fazla olduğu gerçeğinin; tarımsal faaliyetlerin daha yoğun olarak aile bireylerinin dışındaki işçilerle gerçekleştirildiği işletmelerde daha çabuk fark edildiği ve maliyet artışları yönünde etkilenmenin daha belirgin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Khi kare analizi sonucunda da toplulaştırmanın benimsenmesi ile tarımsal faaliyetlerde kullanılan işgücünün dağılımı arasında istatistiki önemlilik düzeyinde ilişki görülmüştür.

3.2.7.3 Hazine arazisi işleme durumu

Deneklerin % 11.17'si toplulaştırma öncesinde toplulaştırma projesi uygulama sahasında mülkiyeti hazineye ait olan arazi işlediğini, % 88.83'ü ise işlemediğini belirtmiştir. Ancak bu yanıtlar ile toplulaştırmanın

benimsenmesi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir bağıntı görülememiştir. Sadece, razı olmayanlarda hazine arazisi işleme oranının daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu soruya yanıt verme konusunda üreticilerin çekinceleri olduğunu da dikkate almak gerekmektedir. Yapılan alan çalışması sırasında bazı durumlarda, deneklerin bu soruya yanıt vermekten kaçındıkları gözlenmiştir. Bu nedenle bazı durumlarda görülebildiği gibi, hazineye ait arazileri kiralama yoluyla işleyen üreticilerin gerçekte olması gereken araziden daha büyük arazi işlemeleri nedeniyle ya da bu türden kamu yatırımlarından sonra aynı arazinin kullanma tasarrufunun tekrar kendisine verilmeyeceği düşüncesiyle yatırıma karşı çıkma eğiliminde olabilecekleri kabul edilmektedir. Bu kabullenme doğrultusunda, toplulaştırmayı istemeyenler grubunda hazineye ait arazide tarımsal faaliyette bulunanların gerçekte daha fazla olabileceği, dolayısıyla da benimseme açısından anlamlı bağımlılık görülebileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

3.2.7.4 Toprağa bağlılık duygusu

Babalarından veya diğer büyüklerinden kalan toprakların kendilerince maddi değerinin yanında, manevi değer de taşıdığına inanma oranı, denekler arasında genel değerlendirmede %30 seviyesine yaklaşmaktadır. Ancak bu yöndeki düşünce tarzı toplulaştırmayı isteyenlerde yaklaşık olarak ¼ oranı düzeyinde kalırken, istemeyen kesimde hemen hemen yarıya yaklaşmaktadır. Tutucu davranış özelliklerinin genel perspektifte yeniliklerin benimsenmesini olumsuz yönde etkilediği doğrultusunda kabul gören görüş ve savların var olduğu gözönüne alındığında, bu alt bölümdeki sonuçlar önem kazanmaktadır. Diğer deyişle arazilerinin kendileri için maddi değerinin yanında manevi değer de taşıdığını belirten denekler arasında arazi toplulaştırmasını isteyen ve destekleyenlerin oranı azalmakta, karşı çıkma eğilimi yaygınlaşmaktadır. Bu veriler ışığında, bu konudaki tutuculuğun da arazi toplulaştırmasının benimsenmesinde olumsuz etki yaptığını söylemek doğru bir yaklaşım olacaktır. Yapılan khi kare analizinde de %95 olasılıkla böyle bir bağımlılığın varlığı kanıtlanmış olmaktadır.

Çizelge 5. Toprağa bağlılık ve toplulaştırmaya ilkin tutumları

Arazisinin manevi değerine ilişkin inancı	Toplulaştırmaya Razı Olanlar		Toplulaştırmaya Razı Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Evet (manevi değerinin olduğuna inanıyor)	41	26,45	15	45,45	56	29,79
Hayır (manevi değerinin olduğuna inanmıyor)	114	73,55	18	54,55	132	70,21
TOPLAM	155	100,00	33	100,00	188	100,00

Khi Kare=4.698; S.D.=1; P<0.05

3.2.7.5 Empathy yeteneği

Ankete katılan üreticilerin empathy yeteneklerini ölçmek için, kendilerine köyün yönetimi konusunda yetkili biri olsanız nasıl davranırdınız şeklinde sorular sorulmuş ve alınan yanıtlara göre empathy yani yöneticilik yetenekleri ve karar almadaki kıstasları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Alınan yanıtların klasik ya da spesifik, mantıklı ya da mantıksız, konuyla ilişkili ya da ilişkisiz oluşuna göre önceden empathy düzeyleri zayıf, düşük, orta, yüksek ve gelişmiş dereceli şeklinde gruplanmıştır. Alınan yanıtların değerlendirilmesi sonucu, deneklerin büyük çoğunluğunun (%83,75) yüksek ya da gelişmiş empathy yeteneğine sahip olduğu, geri kalanının orta, düşük ya da zayıf empathy yeteneği gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda da empathy yeteneği ile toplulaştırmanın benimsenmesi arasında 0.005 seviyesinde oldukça anlamlı bir bağımlılık olduğu anlaşılmaktadır.

3.2.7.6 Köyün veya üretici örgütlerinin yönetiminde görev alma durumu

Araştırmaya alınan üreticilerin %7.98'i şu anda köyün yönetiminde bulunmaktadır. Yani muhtar ya da ihtiyar heyeti üyesidir. Deneklerin %23.40'ı ise daha önceki süreçlerde köyün yönetim organlarında çeşitli görevlerde bulunmuşlardır. Farklı zaman dilimlerinde köy yönetiminde bulunmanın, toplulaştırmanın benimsenmesi açısından istatistiki önemlilik sınırlarında etkisi bulunmamışsa da, önemlilik seviyesine yakın ($P=0.0625$) düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Burada dikkati çeken nokta, araştırmaya alınan deneklerden razı olanlarının şu anda yaklaşık %10'u halen köy yönetiminde görevliyken, razı olmayanlar arasında şu anda köy yönetiminde görev alan kimseye rastlanmamıştır. Bu da bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 6. Üretici örgütlerinin yönetiminde görev alma ve toplulaştırmaya ilişkin tutumları

Şimdi ya da geçmişte yönetimde olup Olmadığı	Toplulaştırmaya Razı Olanlar		Toplulaştırmaya Razı Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Evet	53	34,87	4	12,90	57	31,15
Hayır	99	65,13	27	87,10	126	68,85
TOPLAM	152	100,00	31	100,00	183	100,00

Khi Kare=4.283; S.D.=1; $P<0.05$

Görüşülen deneklerin %31.15'i şimdiye kadar herhangi bir üretici örgütünün yönetiminde başkan veya yönetim kurulu üyesi olarak bulunduğunu ya da halen bu görevde olduğunu belirtmiştir. Geri kalan %68.85'i ise şimdiye kadar hiç bu tür görevde bulunmamıştır. Çizelge 6'da deneklerin çeşitli üretici örgütlerinin yönetiminde görev alıp almamasına göre, arazi toplulaştırmasını benimseme davranışlarının bağımlılık derecesi görülmektedir. Dikkati çekeceği üzere deneklerin sözü edilen üretici örgütlerinin yönetim organlarında görev almaları ve bu konudaki isteklilikleri ile benimseme davranışları arasında %95 olasılık düzeyinde bir ilişki hesaplanmıştır. Toplulaştırmayı isteyen kesimde çeşitli süreçlerde yönetimde bulunma oranının istemeyen kesimdekini yaklaşık üç katına ulaştırmış olması bunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

3.2.7.7 Köye yönelik hizmetlere katılım

Köylerine getirilmesini istedikleri köye yönelik hizmetlere destekleri bakımından, ankete alınan üreticilerin büyük çoğunluğu (%84.04) katkı ve destek vermeye isteklidir. Bu konuda %15.43 oranında kararsızlar, %0.53 oranında da isteksizler vardır. Ancak denekler arasında bulunan kesinlikle isteksiz olan yalnızca bir kişi toplulaştırmaya razı olmayan kesimdedir. Toplulaştırmaya razı olanlarda katkı koymaya isteklilerin oranı artarken, kararsızların oranı azalmaktadır. Diğer kesimde bunun tersi durum geçerlidir. Köylerine gelmesini istedikleri hizmetlere destek verme yönündeki isteklilikleri ile arazi toplulaştırması konusundaki tutumları yani benimsemeleri arasında 0.05 önemlilik seviyesinde bağımlılık hesaplanmıştır.

Çizelge 7. Köyün ortak hizmetlerine katılım ve toplulaştırmaya ilişkin tutumları

Ortak hizmetlere katkıda bulunma isteği	Toplulaştırmaya Razı Olanlar		Toplulaştırmaya Razı Olmayanlar		TOPLAM	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Evet (katkıya istekli) (a)	134	86,45	24	72,73	158	84,04
Koşullara göre değişebilir (kararsızlar) (b)	21	13,55	8	24,24	29	15,43
Hayır (katkıya isteksiz) (b)	0	0,00	1	3,03	1	0,53
TOPLAM	155	100,00	33	100,00	188	100,00

Khi Kare=3.821; S.D.=1; $P<0.05$

3.2.7.8 Siyasi partilerdeki faaliyetler

Araştırma çerçevesinde, araştırma sahasındaki üreticilerin sosyal katılımçılık düzeylerinin belirlenmesi ve bu özelliklerinin arazi toplulaştırmalarında benimseme ve katılımçılığı etkileyip etkilemediğinin ortaya

konulması da amaçlanmıştır. Deneklerin sosyal katılımcılık ölçütleri olarak herhangi bir siyasi partiye üye olup olmadığı, bu partide aktif olarak çalışıp çalışmadığı vb. gibi kıstaslar baz alınmıştır. Deneklerin yaklaşık 2/3'ü herhangi bir siyasi partiye üye olmadığını belirtmiştir. Siyasi partiye üye olduğunu açıklayanların oranı, genelin 1/4'ünü ancak geçmekte olup, küçük bir azınlık ise bu soruyu yanıtlamak istememiştir. Üye olanların 1/3'ten fazlasının üyelik süresi 15 yılın üzerinde olup, yarıdan fazlası parti çalışmalarına aktif olarak ya da kısmen katıldığını belirtmiştir. Yapılan khi kare analizi sonuçlarında siyasi partilere üye olma durumu, üyeliğin süresi ve çalışmalara katılım ile arazi toplulaştırmasının benimsenmesi arasında istatistiki anlamda bir bağıntı bulunmamıştır. Ancak toplulaştırmayı benimseyen kesimde siyasi partiye kayıtlı olduğunu belirtenlerin oranının daha fazla olması dikkat çekicidir. Aynı zamanda toplulaştırmaya razı olan kesimde siyasi partilere ortalama üyelik süresinin daha fazla olması; ayrıca razı olmayan kesimde çalışmalara aktif olarak katıldığını belirten hiç kimse olmamasına karşın, razı olanlar arasında %32.56 oranında siyasi parti çalışmalarına aktif katılımının olması kayda değer görülmektedir.

3.2.7.9 Tarım dışı gelir kaynakları

Ankete alınan deneklerin 4/5'inin tarım dışı gelir kaynağının olmadığı, geri kalan 1/5'lik kesiminin de sürekli ya da bazen tarım dışı gelir elde edebildiği görülmektedir. Arazi toplulaştırmasına razı olmayan deneklerde razı olanlara göre, sürekli ya da bazen tarım dışı gelir kaynaklarına sahip olma oranı bir miktar fazladır. Buradan tarım dışı gelir kaynağına sahip olan işletmelerin tarımı ikinci plana alma ve dolayısıyla tarımsal üretimde verimliliği artırıcı uygulamalara gerekli önemi göstermeme eğiliminde oldukları yorumu yapılabilir. Ancak bu küçük farklılık doğrultusunda yapılan değerlendirmelerin benimseme açısından istatistiki önemlilik seviyesinde olmadığı görülmektedir.

3.2.7.10 Kredi kullanma davranışı

Araştırma kapsamındaki deneklerin yaklaşık 4/5'i tarımsal faaliyetlerini sürdürebilmesi açısından kredi ve finansman teminini önemli bir sorun olarak görmemekte, sadece geri kalan yaklaşık 1/5'lik kısmı tarımsal faaliyetlerini en iyi şekilde sürdürebilmesi açısından kredi temininde önemli sorunlarla karşılaştığını belirtmiştir. Arazi toplulaştırmasına farklı yaklaşan gruplar arasında gerek kredi kurumlarına üyelik, gerekse kredi sağlamaya dönük düşünceleri bakımından bariz farklılık görülmemektedir. Yapılan istatistiki analizde anlamlı bağıntının çıkmamış olmasından da bu durum anlaşılmaktadır.

Buna karşılık deneklerin kredi kullanma davranışları yönünden toplulaştırmaya razı olan ve olmayan gruplar arasında önemli farklılık göze çarpmaktadır. Şöyleki, tüm denekler bir arada değerlendirildiğinde kooperatiflerden kredi kullananlar ve kullanmayanların oranı birbirine yakın olmakla birlikte, gruplar ayrı ayrı değerlendirildiğinde kredi kullanma davranışları arasında önemli farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır. Çizelge 6.82'deki değerlerin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, toplulaştırmayı isteyenlerde kooperatiflerin kredi hizmetlerinden yararlananların oranı az bir farkla da olsa 1/2'yi geçerken, toplulaştırmaya karşı çıkanlarda bu oran hemen hemen 1/4'e düşmektedir. Bu verilere dayalı analizde de kredi kullanma davranışı ile toplulaştırmayı benimseme davranışı arasında 0.05 önemlilik seviyesinde bağımlılık çıkmıştır. Bu sonuç ise, tarımsal kredi kullanma konusunda bilgisi olan ve kredi kurumlarının olanaklarından yüksek düzeyde yararlanan bireylerin, toplulaştırma projelerini daha kolay benimseme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır.

3.2.7.11 Genel bazı yönetsel konulardaki düşünceleri

Çalışma kapsamında, üreticilerin çeşitli konulardaki düşüncelerini ve fikir üretme yeteneklerini belirleme amacına yönelik saptamalar da amaçlanmıştır. Bu bağlamda, toplulaştırma sahasındaki üreticilerin tarımsal açıdan önem oluşturan köylerindeki sulama tesislerinin daha verimli kullanılabilmesini sağlayacak işletme yönetimi konusundaki düşünceleri de belirlenmiştir. Deneklerin $\frac{3}{4}$ 'den fazlası köylerindeki gölet, pompaj gibi sulama yatırımlarının işletme yönetimlerinin, bizzat kendilerinin oluşturduğu kooperatifler tarafından işletilmesinin en uygun yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Bu yöndeki tercih sıralamalarında ikinci sırayı alan devlet eliyle işletilmesi çiftçilerin ancak %11.17'si tarafından uygun görülmüş, diğer tercihler ise çok daha küçük kesimlerce yapılmıştır. Burada asıl dikkati çeken nokta; gerek toplulaştırmayı isteyen, gerekse istemeyen gruplar ayrı ayrı ele alındığında da aynı tercih sıralamasının geçerli olmasıdır. Bu durumda, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü veya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü vb. kurumlarca köylerinde gerçekleştirilen tarımsal sulama tesislerinin işletilmesi ve yönetimi ile ilgili çiftçi görüşleri ile toplulaştırmanın benimsenmesi arasında istatistiksel önemde bağıntı olmadığı görülmüştür.

Araştırma çerçevesinde, daha önceki bölümlerde test edilmeye çalışılan empathy yeteneğine benzer şekilde, deneklerin tarımsal kalkınma stratejileri ve tarımın genel sorunlarının çözümü konusundaki düşünceleri de araştırılmış; aynı zamanda arazi toplulaştırmasını benimseyen ve benimsemeyenlerin bu konuya yaklaşımları ve olabilecek karşılıklı etkilenmeleri istatistiki analize tutulmuştur. Bu yöndeki önerilerinin mantıksal boyutunun araştırılması amacıyla yapılan değerlendirmelerde; genel olarak deneklerin $\frac{3}{4}$ 'e yakını bu konuda ölçülü sayılabilecek fikir ve öneriler getirebilmiştir. Geri kalan yaklaşık $\frac{1}{4}$ 'ün biraz fazlası kesim ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını belirtmiş ya da mantık ölçülerine uymayan öneriler ileri sürmüştür. Ancak, arazi toplulaştırmasını isteyen ve istemeyen kesimler arasında fikir açıklayabilenlerle açıklayamayanlar arasında çok bariz oran farkı bulunmaktadır. Bu durum, yapılan khi kare bağımsızlık analizinde 0.005 önemlilik seviyesindeki anlamlı bağımlılık ile doğrulanmaktadır.

Bu konudaki verilerin ve istatistiksel analiz sonuçlarının yorumlanması ile yenilikçi bireylerin daha çok sorunlara çözüm yolları arayan ve çeşitli çözüm önerileri geliştirebilen özellikte oldukları söylenebilir. Yeniliklere kapalı bireylerin ise sorunları karşısında çözüm üretmekten uzak ve kendini bu yetenekte görmeyen özellikte oldukları anlaşılmaktadır. Ancak getirilen önerilerin daha çok; destekleme fiyatı uygulamasının yaygınlaştırılarak devamı, sübvansiyon uygulamalarının sürdürülmesi, ucuz girdi temini, tarımsal kredi faiz oranlarının düşürülmesi vb. türünden parasal konulara dayalı öneriler olduğu görülmüştür. Üreticilerin halen büyük oranda tarımsal yayım uygulamaları, tarımsal yatırımlara çiftçi katılımı vb. konularda bilinçli olmadığı, tarımsal kalkınma açısından konunun önemini kavramadığı ortaya çıkmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen verilerin istatistiki analizi sonucunda, yayım çalışmaları ve haberleşme davranışları kapsamında ele alınabilecek birçok özelliğin yanında, çizelge 8'den izlenebileceği gibi sosyo ekonomik özelliklerden; denegin eğitimi ile kendisinin ve eşinin eğitimine ilişkin düşünceleri, empathy ve çözüm üretme yeteneği, köyün ve üretici örgütlerinin yönetiminde görevli olma durumu, kredi kullanma davranışı, toplumsal hizmetlere destek ve katkısı, günlük ve önemli tarımsal konularda ailedeki karar otoritesi, tarımsal faaliyetlerde kullanılan aile ve yabancı işgücünün oranı, toprağa bağlılık duygusu, proje alanındaki arazi

parça sayısı gibi faktörler üreticilerin arazi toplulaştırma projelerini benimsemesinde, yani katılımçılıkta istatistiki önemlilikte etkili bulunmuştur.

Belirtilen bu özelliklerin önemli çıkmasının yanında, bölgede yapılan gözlem ve inceleme sonuçlarına göre de; çiftçilerin tutuculuğu, bu konuda bilinçli olmamaları, uygulanan projenin uzun zaman alması, toplulaştırmanın yapıldığı yıl çiftçilere yalnızca hububat ekim izni verilmesi sonucu oluşabilecek gelir düşüklüğü gibi etkenlerin, arazi toplulaştırmasına karşı çiftçilerin ilgisizliğine neden olduğu anlaşılmaktadır. Hattâ yatırım süresinin çok uzaması sonucu arazinin boş kalması çiftçiyi bu işten soğutmaktadır. Diğer yandan bunlara benzer açık olarak yapılan itirazların dışında, bazı gizli ve kişisel çıkarlar veya politik nedenlerle ya da tamamlanmış projelerdeki bazı teknik olumsuzluklar nedeniyle yapılan ve açıkça söylenmeyen itirazların varlığı da genel kabul gören bir yaklaşımdır (Takka, 1993). Ayrıca muvafakat sağlanmasından sonra da birçok itiraz ve engelle karşılaşılabilmekte olup, bunlar araştırmanın kapsamında olmadığından ele alınmamıştır.

Her ne şekilde olursa olsun araştırma sonucuna ve gözlemlere veya literatüre göre itirazların çoğunun, asıl olarak çiftçilerin toplulaştırma konusunda bilgilerinin olmamasından ve toplulaştırmanın içeriğini bilmemelerinden kaynaklandığını belirtmek yanlış olmayacaktır. Çiftçilerdeki bilgi eksikliği ile bazı sosyo ekonomik ve agro ekonomik özellikler toplulaştırma hizmetinin benimsenmesini ve sonuç olarak yaygınlaşmasını engellemektedir. Bu saptamalara dayanarak şu önerilerde bulunulması olanaklıdır. Arazi toplulaştırması konusunda alınabilecek yasaya dayalı birçok yönetsel ve kurumsal düzenlemelerin yanında, mutlaka çiftçilerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve proje sahasındaki arazi sahiplerinin sosyo ekonomik yapılarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, arazi toplulaştırma konusunda mutlaka yayımcı kuruluşlarla işbirliği yapılarak, yayım programları yoluyla çiftçilerin bu konuda eğitilmesi, çiftçi eğitimlerinde konunun öneminin anlatılması, toplulaştırmanın gerçek anlamıyla tanıtılması gerekmektedir. Bunun yanında bu türden yatırımlar planlanırken, sosyo ekonomik bakımdan uygun, hevesli, önderlik ve örneklilik yapabilecek vb özelliklere sahip kişilerle işe başlanmasında yarar bulunmaktadır. Mutlaka uygulanması gereken bir diğer önemli konu da şöyle tanımlanabilir. Köy önderleri ve örnek çiftçilerin tamamlanmış örnek proje sahalarına götürülerek gör, tanı, benimse ve destekle yönteminin uygulanmasında büyük yarar olacaktır.

Çizelge 8. Sosyo ekonomik faktörlerin toplulaştırmanın benimsenmesine etkisi (Toplu analiz sonuçları)

<i>Sosyo Ekonomik Özellikler</i>	<i>Khi-Kare değeri</i>	<i>Serbestlik derecesi</i>	<i>Önem düzeyi</i>	<i>Bağımlılık olup olmadığı ve derecesi</i>
Eğitim düzeyi	3.503	1	P=0.0612	İlişki var
Ailedeki ilkokul üstü eğitim	1.705	2	P>0.05	İlişki yok
Eğitiminden memnuniyeti	38.580	1	P<0.005	Çok sıkı ilişki var
Eşinin eğitiminden memnuniyeti	11.426	1	P<0.005	Çok sıkı ilişki var
Deneğin yaşı	0.757	2	P>0.05	İlişki yok
Aile biçimi	0.004	1	P>0.05	İlişki yok
Şu andaki ikamet	0.012	1	P>0.05	İlişki yok
Sürekli ikamet	0.076	1	P>0.05	İlişki yok
Günlük konularda karar mekanizması	6.506	2	P<0.05	İlişki var
Önemli tarımsal konularda karar mekanizması	7.657	1	P<0.01	Sıkı ilişki var
İşletme büyüklüğü	2.693	2	P>0.05	İlişki yok
Proje sahasındaki arazi varlığı	4.969	4	P>0.05	İlişki yok
Proje sahasındaki parsel sayısı	34.381	3	P<0.005	Çok sıkı ilişki var
Çiftçilik dışı işle uğraşma durumu	0.099	1	P>0.05	İlişki yok
Çiftçilik dışı işle uğraşı süresi	1.452	3	P>0.05	İlişki yok
Çiftçilikteki deneyimi	1.368	1	P>0.05	İlişki yok
Tarımsal kayıt (defter) tutma	0.222	1	P>0.05	İlişki yok
Tarımsal faaliyetlerdeki işgücü	7.432	2	P<0.05	İlişki var
Sosyal güvence varlığı	0.971	1	P>0.05	İlişki yok
Hazine arazisi işleme durumu	0.245	1	P>0.05	İlişki yok
Toprağa bağlılık	4.698	1	P<0.05	İlişki var
Empathy yeteneği	27.331	2	P<0.005	Çok sıkı ilişki var
Köyün ortak hizmetlerine katılım	3.821	1	P<0.05	İlişki var
Tarımda karşılaşılan sorunlar	5.908	8	P>0.05	İlişki yok
Tarımsal sorunlarda başvuru alan kişiler	1.960	3	P>0.05	İlişki yok
Köyün yönetiminde görev alma durumu	3.470	1	P=0.625	İlişki var
Üretici örgütlerinin yönetiminde görev alma durumu	4.283	1	P<0.05	İlişki var
Siyasi partilere üyelik durumu	0.244	1	P>0.05	İlişki yok
Siyasi partilere üyelik süresi	0.347	1	P>0.05	İlişki yok
Siyasi partide aktif çalışma düzeyi	0.388	2	P>0.05	İlişki yok
Tarımsal üretim faaliyet türü	0.108	1	P>0.05	İlişki yok
Tarım dışı gelirin varlığı	1.206	2	P>0.05	İlişki yok
Üye olunan kredi kuruluşu sayısı	0.645	1	P>0.05	İlişki yok
Kredi teminindeki güçlükler bakış	0.105	1	P>0.05	İlişki yok
Kredi kullanma durumu	5.526	1	P<0.05	İlişki var
Sulama tesislerinin yönetimi hakk. düşünceleri	0.032	1	P>0.05	İlişki yok
Devletin öncelikli yatırım alanları hakkındaki düşüncesi	2.694	7	P>0.05	İlişki yok
Tarım sorunlarının makro çözümleri hakkında fikir belirtme	11.900	1	P<0.005	Çok sıkı ilişki var

5. YARARLANILAN KAYNAKLAR

Köy Hizmetleri. 1993. Arazi toplulaştırması (Kanun, Tüzük, Yönetmelik ve Talimatlar). Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara.

Köy Hizmetleri Edirne İl Müdürlüğü (Proje dosyalarının incelenmesi ve ilgililer ile yapılan görüşmeler).

Özkan, E. 1999. Arazi toplulaştırma uygulamalarında sosyo ekonomik yapı özellikleri ve benimsemeyi etkileyen faktörlerin etkinliği (Edirne –Uzunköprü örneği). Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Edirne.

Takka, S. 1993. Arazi toplulaştırması. Kültürteknik Derneği Yayınları. No:1. Ankara.